

Dk. Craig Keener, Matendo, Hotuba ya 9, Matendo 5-6:7

© 2024 Craig Keener na Ted Hildebrandt

Huyu ni Dk. Craig Keener katika mafundisho yake juu ya kitabu cha Matendo. Hiki ni kipindi cha 9, Matendo sura ya tano hadi sura ya sita, mstari wa saba.

Mungu amekuwa akifanya mambo ya ajabu kupitia mitume huko Yerusalemu na miujiza imekuwa ikitendeka.

Baadhi ya watu waliuawa tu kwa sababu ya uasi wao dhidi ya Bwana, wakirudia Yoshua saba na labda Mambo ya Walawi 10. Wenye mamlaka walitambua kwamba tishio hilo lilikuwa haliondoki na kwamba watu hawa walikuwa bado wanawashikilia wenye mamlaka juu ya kifo cha Yesu. Na mamlaka ni kama, tulidhani harakati hii inaweza kwenda yenyewe.

Hatukutaka kulazimishwa, lakini sasa itabidi tupunguze. Hata hivyo, waliachiliwa na malaika baada ya kukamatwa, kisha wakaamriwa kuhubiri hekaluni. Na kisha kuelekea mwisho wa sura, wanaishia na kuungwa mkono na Mfarisayo wa wastani.

Nitarudi nyuma na kuangalia baadhi ya haya kwa undani zaidi. Pamoja na Anania na Safira, Petro anasema, Shetani amejaa moyo wako. Katika vyanzo vya mapema vya Kiyahudi, Shetani alionwa kuwa mshtaki, mjaribu, na mdanganyifu hasa.

Hayo yanatoka katika Agano la Kale, lakini yaliendelezwa, hasa yale majukumu matatu ya Shetani katika fasihi ya awali ya Kiyahudi. Mungu akiwapiga wale wanaokiuka yaliyo matakatifu, unayo katika Mambo ya Walawi 10 na mstari wa pili. Pia unayo katika 2 Samweli 6, ambapo labda haikujua kwa sababu Sanduku lilikuwa limehifadhiwa katika nyumba hii kwa muda mrefu.

Na kwa hiyo, kasisi huyu nyumbani kwake, imehifadhiwa. Jina lake ni Uza. Ana wasiwasi kuhusu Sanduku.

Wanaibeba kwenye mkokoteni badala ya kuibeba jinsi inavyotakiwa kwenye miti iliyobebwa na Walawi. Na Sanduku linapokuwa halipo imara, hunyoosha mkono na kuligusa na Mungu anampiga na kufa. Na Daudi anakasirika sana.

Lakini lilikuwa onyo kwamba hatupaswi kuchukulia kwa uzito kile ambacho ni kitakatifu. Sasa mbona Safira anaingia na hajui hata mume wake yuko wapi? Amezikwa bila yeye kujua. Naam, ilikuwa desturi ya kuzika watu mara moja.

Na ikiwa watu walikuwa wamechangia rasilimali kwa kanisa, basi kanisa lilikuwa na jukumu la mazishi. Mara nyingi huko nyuma, watu walichangia ushirika wa mazishi. Kwa hiyo, walipokufa, mtu fulani angeweza kushughulikia mazishi yao.

Ilikuwa ni kama sera ya bima ili kikundi kiitunze. Hukulipa kila kitu mara moja. Umelipia ndani yake.

Ilitumika kwa watu wengine na ingetumika kwako pia. Katika kesi hii, kanisa lilikuwa limeitunza. Na inasema waliufunga mwili.

Hiyo ilikusudiwa kulinda heshima ya marehemu ili watu wasiangalie usoni na kadhalika. Na kisha mwili ulifanywa na vijana kama katika Mambo ya Walawi sura ya 10 na mstari wa 4. Kwa hiyo, inaweza kuibua lugha sawa na Mambo ya Walawi hapo. Kwa hiyo, kanisa hufanya kazi kama familia inayoandaa mazishi.

Safira anakuja kumtafuta mume wake. Kwa kawaida, wanawake wa Yudea, tofauti na wanawake wa Athene ya zamani, waliruhusiwa kwenda sokoni na kadhalika mradi nywele zao zilifunikwa. Sasa ona kwamba kinyume na maadili mengine ya zamani, wanawake na wanaume wanawajibishwa sawa na Mungu katika Kitabu cha Matendo.

Katika baadhi ya matukio, hiyo ni habari mbaya kwa wanawake kama katika kesi hii. Pia, Sauli, inasema alikamata wanaume na wanawake sawa ikimaanisha alikuwa na bidii sana kwa sababu watu wengi wangekamata wanaume tu. Hata hivyo, ni habari njema pia kwa wanawake katika sehemu nyingine nyingi za Matendo ambapo wanaume na wanawake waliamini.

Luka anapenda kusesitiza yote mawili. Hataki ukose uhakika kwamba Mungu anajali jinsia zote mbili. Vema, katika mstari wa 11, hofu kuu inawajia watu.

Miujiza ya hukumu kwa kawaida ilitokeza hilo. Ulikuwa na hilo katika Hesabu sura ya 16. Baada ya hukumu, watu wanataka kutoroka.

Hawataki kuwa karibu na kukabiliana nayo wenyewe. Katika 2 Wafalme sura ya 1, baada ya makundi mawili ya kwanza ya 50, moto unashuka na kuwateketeza. Kamanda wa kundi linalofuata la 50 anakuja na kumsihi Eliya, tafadhali usiniletee moto mimi na watu wangu.

Ninafuata maagizo tu. Unyongaji, kama tulivyokwisha kutaja ulikusudiwa kutoa kizuizi cha woga. Huenda isifanye kazi hivyo katika kila utamaduni, lakini hivyo ndivyo ilivyokusudiwa kufanya kazi katika Israeli ya kale.

Katika 5:13, wengine waliogopa kujiunga, hiyo ni kusema bandia kama Anania na Safira, lakini mstari wa 14 unaonyesha kwamba kulikuwa na waongofu wengi zaidi

katika muda mrefu. Tayari tulizungumza juu ya kivuli. Ilikuwa ni dhana ya kipagani ya kichawi ambayo ilijulikana siku hiyo.

Ilikuwa pia dhana ya Kiyahudi, lakini iwe ilikuwa dhana ya kweli au la, ilikuwa ni kitu ambacho Mungu alikuwa tayari kutumia na kuwagusa watu popote waliokuwa karibu na Petro. Kwa hiyo, wanakamatwa tena. Onyo lao la kwanza limepuuzwa.

Masadukayo hawakuzoea hilo, lakini heshima yao iko hatarini kwa sababu wametoa neno lao kwamba watu hawa wataadhibiwa. Na wale watu waliowaonya hawakusikiliza. Huyu alikuwa ni Petro na Yohana.

Sasa kundi zima la wale 12 limefikishwa mbele yao. Masadukayo hawakupendwa sana na watu. Mafarisayo walikuwa maarufu, na sasa harakati hii ya kitume, harakati hii ya Kikristo, wafuasi wa Yesu ni maarufu sana.

Nao wanajulikana zaidi kuliko Masadukayo. Kwa hiyo, Masadukayo walikuwa na matumaini kwamba tatizo hilo lingeisha, lakini sasa wanalazimika kuweka hatua nyuma ya maneno yao na kuwatia nidhamu. Vinginevyo, watakuwa maarufu kidogo kwa sababu umati unageuzwa dhidi yao.

Sio kwamba mitume walitaka jeuri, hawakutaka, lakini mitume wanahubiri, unajua, hii haikuwa sawa. Kunyongwa kwa Yesu hakukuwa sahihi. Ingawa ilikuwa ni sehemu ya mpango wa Mungu, watu waliofanya hivyo walikosea kufanya hivyo.

Kwa hiyo, katika 5:17, inataja nia za makuhani wakuu, wivu. Na wengine wamelalamikia hilo na kusema hicho ni kipengele cha riwaya. Kwa bahati mbaya, watu ambao wamelalamika kuhusu hilo kama kipengele cha riwaya hawajawahi kusoma historia ya kale.

Nia hiyo inatajwa kila mahali katika historia za kisiasa na historia za zamani za kisiasa. Kwa kweli, labda ilikuwa nia ya kawaida sana kwa sababu jamii ya zamani ya mijini ya Mediterania, jamii ya wanaume, ilikuwa katika ushindani wa heshima. Heshima ilizingatiwa kuwa ni kitu kidogo, kwa hivyo watu walishindania.

Na wakati mwingine wangukuwa na washirika wa kisiasa, lakini pia walikuwa na wapinzani wa kisiasa ambao wangependelea kuwa na heshima kwao wenyewe. Naam, ni wazi Masadukayo hawataki mitume wawe watu maarufu. Wangependelea kuwa na umaarufu wao wenyewe.

Kwa hivyo, kipengele cha wivu ni dhana inayowezekana kwa maana hiyo. Luka anawaita Masadukayo hapa kuwa madhehebu, mbaguzi wa rangi. Sasa, hiyo ina maana gani? Naam, Josephus anatumia lugha hiyo pia kwa Masadukayo, kwa Mafarisayo, na kwa Waesene.

Katika moja ya maandishi yake, inatumika pia kwa kundi la nne, wakereketwa, ambao walikuwa kundi la sehemu ya vuguvugu la mapinduzi. Lakini kwa habari ya, na baadaye Wanazareti wanaitwa madhehebu, wafuasi wa Yesu wanaitwa madhehebu na Masadukayo au wale wanaounga mkono Masadukayo. Josephus anapotumia lugha hiyo, ndiyo lugha iliyotumika kwa shule za falsafa za Kigiriki.

Ni shule fulani ya mawazo, harakati fulani. Naam, katika mstari wa 18, wanafungwa jela. Jela zilitumika kama kizuizini hadi kesi itakaposikizwa.

Jela hazikuwa mahali pazuri kila wakati. Katika jela nyingi, ungekuwa na watu wengi wamejazana kwenye chumba kimoja. Hukuwa na vyoo kila wakati, kwa hivyo watu wangefanya hivyo, unajua, huko.

Kwa hiyo, haikuwa ya usafi sana, yenye afya sana. Huenda hii ilikuwa bora kuliko jela zingine katika ulimwengu wa Mediterania. Lakini kwa vyovyote vile, walifungwa jela.

Kwa kawaida ilitumika kuzuiliwa hadi kesi itakaposikizwa. Kwa kawaida haikutumika kama adhabu, ingawa majaribio yanaweza kuchukua muda mrefu, wakati mwingine ilikuwa adhabu. Lakini wakati mwingine, kinyume na wanavyosema baadhi ya wafasiri, kwa hakika ilitumika kama adhabu.

Hapa ilitumika jinsi ilivyokuwa ikitumika, hata hivyo, kama kizuizini hadi kesi itakaposikizwa. Katika mstari unaofuata, malaika anawaruhusu watoke nje. Sasa, hili lilikuwa jambo ambalo wasikilizaji wa kale wangependezwa nalo sana.

Wagiriki walikuwa na hadithi za miujiza za kutoroka kutoka gerezeni. Tukirudi kwa Euripides, Euripides alisimulia hadithi ya jinsi Mfalme Pentheus hakuamini harakati hii mpya ya wafuasi hawa wa Dionysus, ambao wengi wao walikuwa wanawake ambao wangeingia kwenye mshtuko. Waliitwa maenads.

Mama yake mwenyewe, Agave, alikuwa mwanachama wa harakati hii. Lakini alijaribu kuizuia. Akawaweka gerezeni.

Dionysus aliwaacha nje. Na hatimaye, kisasi cha Mfalme Pentheus huja kwa mfalme mwovu ambaye anapinga mungu. Naye ameraruliwa vipande vipande.

Na mama yake na wale majini wengine wenye hasira kali, waliomilikiwa na mungu, wakamla mwili wake unaotetemeka. Naam, hiyo haikuwa hadithi ya Kigiriki tu. Pia kulikuwa na hadithi ya kabla ya Ukristo kuhusu Musa na Artepanis .

Kwa hiyo, watu wa Kiyahudi walikuwa tayari wameimiliki motifu hii. Lakini katika suala la kuachilia watu kutoka utumwani, una vyanzo hata vya awali ambapo unasoma kuhusu, kwa mfano, Mungu akiwakomboa watu wake kutoka Misri, kutoka utumwani Misri. Kwa hali yoyote, akaunti hii haikusudiwa kuwa hadithi ya zamani.

Hili ni jambo ambalo linasimuliwa katika kizazi. Lakini watazamaji, haswa watazamaji wa Luka wanaoishi ughaibuni, watafahamu baadhi ya hadithi hizi. Hata kama walikuwa Wayahudi, tena, hadithi hizi zilikuwa zimechukuliwa kwa namna ya Kiyahudi na watu wa Kiyahudi.

Kwa hiyo, ni kama, oh, hapa wenye mamlaka wanampinga Mungu na Mungu anawakomboa watumishi wake. Naam, nini kitatokea baada ya hili? Mara moja, wanakwenda na kuhubiri katika ua wa hekalu. Milango ya hekalu ilifunguliwa tena usiku wa manane.

Zilifungwa jua linapotua, lakini zilifunguliwa tena usiku wa manane. Watu walirudi alfajiri tu. Lakini kwa mujibu wa sheria, kesi hiyo ilipaswa kupangwa kwa siku hiyo.

Kwa hiyo, wanaachiliwa kabla ya kuletwa kwenye kikao cha kusikilizwa, au kabla hawajaletwa kwenye kesi, na wanatumwa kuhubiri katika nyua za hekalu mara tu watu wanapokusanyika hekaluni asubuhi kabla ya toleo la asubuhi. Na wanaanza kuhubiri. Sasa, hiyo ni ujasiri sana.

Unajua kwamba umekamatwa kwa sababu ya kuhubiri, na unaenda kufanya nini? Nenda ukahubiri zaidi. Hawajali ni nini wenye mamlaka wanafanya, kwa sababu wanajibu mamlaka ya Yesu. Hawajali hata kuuawa, kwa sababu Yesu amefufuka kutoka kwa wafu, na wanajua kwamba mamlaka hizi hazina nguvu za mwisho za uhai na kifo.

Mungu bado atatimiza makusudi yake, iwe katika kizazi hiki, au kama ninavyoamini kwamba wao walidhani yangetokea, au hatimaye, mapema au baadaye, makusudi ya Mungu yatatimizwa. Kweli, mnamo 522 hadi 526, walinzi wanatumwa kuwaleta kutoka gerezani ili wafikishwe mbele ya wenye mamlaka, na wanapata nini? Walinzi Walawi wanatokea, na hawana maelezo ya jinsi watu hawa wametoka gerezani. Ililindwa, na bado hawapo.

Na kwa hivyo, wanapelekwa mbele ya mamlaka katika aya ya 28, na shtaka hilo ni kuchochea machafuko dhidi ya utawala wa manispaa. Hiyo inaweza kustahili hukumu ya kifo. Sasa, unaweza kufikiri kwamba mitume, kwa hiyo, wangekuwa wapatanisho.

Wafuasi wa Yesu walijua jinsi ya kusema kwa njia ya upatanisho chini ya hali fulani, lakini hiyo haikuwa mojawapo ya hali hizo. Mitume wanakabiliana nao, kwa sababu mamlaka hizo ndizo zenye makosa, na wao husema kwa ujasiri. Na wanasema, unajua, ni lazima tumtii Mungu kuliko watu.

Kweli, hiyo ni kitu kama kile Socrates alisema. Pia ndivyo manabii walivyofanya, na hilo lisingewafurahisha wenye mamlaka sana, kwa sababu wenye mamlaka walimwua Socrates, na kwa kila kizazi baada ya hapo, watu wanamtazama nyuma

Socrates kama shujaa, na wenye mamlaka kama watu wabaya. Kwa hiyo, hilo halingefanya wenye mamlaka wajisikie vizuri sana, na kwa hakika, haikukusudiwa hivyo, kwa sababu Petro, ambaye ni msemaji wa bendi ya mitume katika hatua hii, yamkini anahisi kama anarudia manabii, akipinga mamlaka pia.

Naye anazungumza juu ya Roho Mtakatifu, ambaye Mungu amewapa wale wanaomtii. Kwa maneno mengine, tunamtii Mungu kuliko wewe. Na Mungu ametupa Roho Mtakatifu, si wewe.

Unamuasi Mungu. Tunamtii Mungu. Mungu ndiye mamlaka ya juu zaidi, na hatimaye tunajibu kwake.

Na kama ungekuwa na akili yoyote, ungekuwa wewe pia. Haisemi hivyo, lakini bila shaka, haihitaji. Mstari wa 33 hadi 42.

Viongozi wa Sanhedrini wamekasirika. Wako tayari kumuua. Kwa njia, Sanhedrin, ni neno la Kigiriki sunedrion, na lilitumiwa kwa mkutano wa manispaa, kama seneti.

Inaweza kutumika kwa makusanyiko madogo ya manispaa. Pengine Bunge la Manispaa ya Yerusalemu lilikuwa mahali fulani karibu 70 kwa wastani. Hawa walikuwa viongozi wakuu wa utawala wa kifalme huko Yerusalemu.

Sasa, baadaye, vyanzo vya marabi vinasema kulikuwa na 71, lakini hiyo labda ni idadi ya wastani. Lakini kwa vyovyote vile, wako tayari kuwaua. Lakini Mfarisayo mmoja wa wastani anakuja kuwaunga mkono, na kusema, watoeni nje.

Maadamu mitume wanajibu, Masadukayo wataendelea kuwa wazimu. Na pia, heshima ya Masadukayo iko hatarini. Wanaweza kupata heshima zaidi kutokana na kuwa na rehema kuliko wanayoweza kuwa nayo ikiwa mitume wanawasikia wakishawishiwa na Farisayo.

Kwa hiyo, mitume wanatolewa nje. Na tunajua kwamba familia kuu za makuhani zilitumia nguvu. Inalalamikiwa katika vyanzo vingine.

Inalalamikiwa na Mafarisayo, kwamba wangetumia marungu na kupiga watu na kadhalika ili kutimiza mapenzi yao. Lakini Gamalieli I alikuwa mwanafunzi mashuhuri zaidi wa mwalimu mpole wa Farisayo Hilleli. Kulikuwa na shule kuu mbili za Mafarisayo katika siku za Yesu, shule ya Hilleli na shule ya Shamai.

Hillel na Shammai, kufikia wakati wa huduma ya hadharani ya Yesu, walikuwa wamekufa. Lakini Gamalieli alikuwa Farisayo mwenye uvutano mkubwa. Huenda alimjua Yosefu wa Arimathaya, ambaye alikuwa akiutarajia ufalme wa Mungu, na kwa hiyo huenda alikuwa Farisayo pia.

Mafarisayo walikuwa wachache ndani ya Sanhedrini. Hawakuwa na mamlaka ya kisiasa kama Masadukayo. Mafarisayo walikuwa wamewahi kutawala chini ya Salome Alexandra, lakini hiyo ilikuwa karne kadhaa mapema.

Mafarisayo walikuwa wameelewana vyema na Herode Mkuu, ambaye Mafarisayo hawakupatana naye kila mara, hasa walipojaribu kumshusha chini tai yake ya dhahabu hekaluni, 50 ya wanafunzi wa walimu wawili wa Mafarisayo. Na hivyo akawaua. Kwa hiyo, Mafarisayo hawakuwa na nguvu zaidi, lakini kulikuwa na baadhi ya Mafarisayo na Gamalieli hakika alikuwa katika Sanhedrin.

Tunajua kutoka kwa Josephus baadaye kwamba mwana wake, Simoni mwana wa Gamalieli, alikuwa mshiriki mashuhuri wa Sanhedrini. Mwanawe, Gamalieli wa Pili, anaonekana katika tabaka za mapema zaidi za mapokeo ya kirabi kama kiongozi mwenye mamlaka zaidi wa harakati za mapema za marabi za siku yake. Kwa hivyo, Gamalieli ni mtu mashuhuri, labda ndiye mwenye uvutano mkubwa zaidi ya Mafarisayo wote.

Yeye pia alikuwa mtu wa juu wa Yerusalemu ikiwa tunaweza kukusanya kutoka kwa jukumu la mwanawe, Simoni. Kwa hiyo, alikuwa na nguvu. Baadaye marabi walisifu utauwa wake na elimu yake.

Mafarisayo walikuwa na uwezo mdogo wa kisiasa, lakini walielekea kuwa wapole zaidi kuliko Masadukayo, jambo ambalo bila shaka lilikuwa rahisi kwani sheria ya Kirumi haikuwaruhusu kuwanyonga watu hata hivyo. Lakini jamani, gavana wa Kirumi alikuja tu Yerusalemu wakati wa sikukuu ili kudhibiti umati. Kwa hivyo, gavana wa Kirumi hakuwa hata hapa.

Lakini bado, haungefaidika na ulaghai haramu. Habari ingesikika kulikuwa na kundi la askari wa Roma katika ngome ya Mtakatifu Antonia, pale pale kwenye Mlima wa Hekalu. Kwa hiyo si mbali sana na mahali Sanhedrini ilikuwa ikikutana kwa vyovyote vile.

Lakini mbinu ya Mafarisayo ilikuwa, tuna wasiwasi kwamba watu wanashika Torati. Kwa hivyo, ikiwa Wakristo wanashika Torati, hawapaswi kuadhibiwa. Hiyo ilikuwa mbinu ya Mafarisayo baadaye.

Kwa Matendo 15:5, una baadhi ya Mafarisayo ambao ni washiriki wa kanisa, ingawa wana mapokeo fulani ambayo hayapatani na maoni mengine ya washiriki wengine wa kanisa. Na wakati wa miaka ya mapema ya 60, wakati Yakobo, ndugu ya Yesu, anapouawa na kuhani mkuu, wakati huo, baadhi ya watu ambao ni waangalifu sana katika sheria, Josephus asema, ambayo ni msembo ambao yeye hutumia karibu kila mara kwa Mafarisayo. Baadhi ya watu waliokuwa waangalifu sana kuhusu sheria, labda Mafarisayo, walilalamika wakati gavana mpya wa Kirumi alipokuja kuhusu yale ambayo kuhani mkuu alikuwa amefanya.

Na kuhani mkuu aliondolewa madarakani kwa sababu hiyo. Kwa hiyo, Mafarisayo walishirikiana vyema na Wakristo wa Kiyahudi kuliko Masadukayo. Wote walikuwa madhehebu ya watu wengi, Mafarisayo na Wakristo wa Kiyahudi.

Na Mafarisayo walijulikana kwa upole wao, na walipenda watu wanaoshika sheria. Na Wakristo wa Kiyahudi walikuwa wachamungu sana. Walikuwa wakishika sheria huko Yerusalemu, hasa chini ya uongozi wa Yakobo, zaidi ya chini ya uongozi wa Petro, mvuvi wa Galilaya.

Kwa hiyo, anawashikilia na kusema, tusiwatekeleze. Na anatoa mifano fulani inayoonyesha kwamba huenda haelewi Yesu ipasavyo pia. Anamwelewa Yesu kama kiongozi wa vuguvugu la kimasiya, lakini anamweka katika kundi la wanamapinduzi, jambo ambalo hata Josephus baadaye hakulifanya alipozungumza kuhusu Yesu katika Mambo ya Kale 18.

Anawalinganisha wanamapinduzi wawili, Theudus na Yuda Mgalilaya. Sasa, kadiri tunavyoweza kuiunda upya kutoka kwa Josephus, inaonekana kama Theudus aliongoza uasi dhidi ya Roma au Theudus alitenda kuwa kiongozi wa kimasiya karibu mwaka wa 44. Tatizo na hilo ni kwamba hiyo ni takriban miaka 10 baada ya hotuba ya Gamalieli.

Kweli, kuna suluhisho tofauti kwa hii. Moja ni uwezekano kwamba Josephus ana makosa. Moja ni uwezekano kwamba Luka ana makosa.

Kwa kuwa Josephus alijali zaidi wanamapinduzi kuliko Luka na Yosefo walitumia muda wake mwingi katika Yudea kuliko Luka, wasomi wengi zaidi wanafikiri kwamba hapa ni mahali ambapo Luka anaweza kuwa amekosea. Hawa sio wasomi wa kihafidhina zaidi. Wasomi wahafidhina zaidi wanasema kwamba pengine suluhu kwa hili ni kwamba kulikuwa na zaidi ya mtu mmoja aliyeitwa Theudus .

Na wakati mwingine wanasema hilo lilikuwa jina la kawaida. Tatizo la hoja halikuwa jina la kawaida. Theudus halikuwa jina la kawaida, lakini wanasema, vizuri, labda ni kifupi cha Thaddeus au kitu kama hicho.

Hilo linawezekana. Sasa, Yuda lilikuwa jina la kawaida, yule mtu mwingine, lakini si Theudus . Walakini, Luka angekuwa ndani ya haki zake kama mwanahistoria wa zamani kujaza tu majina ya viongozi mashuhuri wa mapinduzi waliojulikana kutoka wakati huo.

Mitume hawakuwapo wakati jambo hili liliposemwa, lakini bila shaka neno liliwarudia. Na unaweza kujua kwa uhakika wa kwamba waliachiliwa kwamba Gamalieli alisema jambo fulani kwa niaba yao kwa vile walikuwa karibu kuuawa

vinginevyo. Lakini kuna shahidi mmoja ambaye angejua kile Gamalieli alisema, ambaye alikuwa chanzo kizuri sana kwa Luka.

Jina lake ni Paulo kwa sababu Paulo alikuwa mfuasi wa Gamalieli. Angejua kile Gamalieli alisema, ingawa hakukubaliana naye wakati huo. Lakini vyovyote iwavyo, hata kama maelezo kamili yamekumbukwa, badala ya kwamba hawa walikuwa wanamapinduzi tu, watu wengi nje ya nchi walikuwa hawajasikia lolote la wanamapinduzi hawa.

Kwa hivyo ilimlazimu Luka kutaja wanamapinduzi mashuhuri zaidi kuwasilisha wazo hilo. Tena, hili ni jambo ambalo lilikuwa ni tabia ya jinsi wanahistoria wa kale walivyoandika hotuba. Huwezi kulazimisha aina hii ya aina ya baadaye ambayo haikuwepo.

Kwa hivyo wakati mwingine watu huenda mbali sana wakijaribu kutengeneza ushahidi kama vile Theudus lilikuwa jina la kawaida. Na wakati mwingine watu huenda mbali sana kwa upande mwingine. Wanalitazama hili na kusema, vema, Luka hakuwa mwanahistoria mzuri, ambayo kwa kawaida wasingeweza kusema kuhusu Tacitus, ingawa una mambo kama haya pamoja na hotuba za Tacitus pia.

Lakini kwa vyovyote vile, Josephus anasema kwamba Theudus alikuwa mchawi, ambalo lilikuwa ni jina la hasi sana alilopewa mfanyakazi wa ajabu na watu ambao hawakukubaliana na mtu huyo. Ni neno lile lile linalotumika kwa mamajusi, lakini lilipotumika kwa watu ambao hawakuwa mamajusi, kwa kawaida lilitumiwa vibaya sana kwa mchawi kwa sababu Theudus aliahidi kuondoka Yordani. Alikuwa anaenda kuwa kama Yoshua mpya.

Haikutokea. Gavana wa Theudus , ambaye alikuwa gavana wakati wa Theudus , alimkamata Theudus na kumkata kichwa. Yuda wa Galilaya, mstari wa 37.

Yuda wa Galilaya aliongoza uasi wa kodi wa mwaka wa sita. Sasa wanawe baadaye walihusika katika uasi dhidi ya Roma katika mwaka wa 66 na uliofuata, na walisulubishwa. Lakini Yuda wa Galilaya aliongoza maasi ya kodi ya mwaka wa sita ambayo yalileta matatizo kwa gavana wa Yudea.

Pia ilisababisha, kwa sababu Sepphoris aliasi uharibifu wa Sepphoris , ambao ulikuwa umbali wa maili nne tu kutoka Nazareti. Ndiyo maana maseremala walikuwa wakihitajika sana karibu na Sepphoris ilipokuwa ikijengwa upya wakati wa utoto wa Yesu. Kwa hiyo, baba yake angekuwa seremala.

Angekuwa Kisima, Yuda alisaidiwa na Farisayo aitwaye Sadaq. Kwa hiyo, baadhi ya Mafarisayo walikuwa na huruma na baadhi ya wale ambao walikuwa wanataka kuasi uanzishwaji. Hata hivyo, Sanhedrini, iliyodhibitiwa hasa na ukuhani wa kifalme, ilikuwa na maslahi katika utawala wa Kirumi.

Si watu waliowaweka, umaarufu wao kwa wananchi ndio uliowaweka madarakani. Ilikuwa inalinda amani kati ya watu na Rumi. Walijali watu.

Inavyoonekana, hawakutaka Warumi wawaangamize watu wao, lakini pia walifaidika kiuchumi na kwa njia nyinginezo kwa heshima na kadhalika kutokana na uthabiti ambao utawala wa Kirumi ulitoa. Hawakupenda vuguvugu la mapinduzi. Naam, analinganisha kinachoendelea hapa na wanamapinduzi hawa wawili.

Anamtaja Yesu kuwa kama mwanamapinduzi. Haya yalitekelezwa. Yesu aliuawa.

Harakati zao zilikufa. Labda harakati ya Yesu itakufa ikiwa sio ya Mungu, lakini haifi. Labda harakati zake ni za Mungu.

Na ndivyo analeta. Mstari wa 38 na 39. Naam, Gamalieli alikuwa ameelimishwa sana.

Kwa kweli, nyumba yake ilijulikana kwa kufundisha si maandiko ya Kiebrania tu bali pia kutoa elimu ya Kigiriki. Na Masadukayo wangekuwa na elimu ya Kigiriki. Naam, mitume walikuwa wameachiliwa, yaonekana kimuujiza, kutoka gerezeni.

Na kwa hivyo, asema, tunapaswa kuwa waangalifu tusije tukapatikana tunapigana na mungu. Theomakos. Sasa hiyo ndiyo ilikuwa lugha kamili ambayo ilitumika katika Euripides na katika kazi za baadaye zilizofuata Euripides kwa kile Pentheus alikuwa akifanya kama mfalme huyu ambaye alikuwa akipigana na mungu, dhidi ya Dionysus.

Msemo mwingine ambao ulitumika kwa kile ambacho Pentheo alikuwa akifanya, ilikuwa ni kama kurusha teke michokoo, ambayo ni jinsi Yesu baadaye, kama Paulo anavyosimulia katika Matendo sura ya 26, jinsi Yesu alivyomkabili Paulo njiani kuelekea Damasko, mwanafunzi wa Gamalieli mwenyewe ambaye hata hakumsikiliza mwalimu wake Gamalieli kuhusu jambo hili. Hatari ya kupigana na Mungu. Sasa, yeye haelewi Yesu kwa njia ya kisiasa tu, lakini anaruhusu angalau uwezekano kwamba Mungu anaweza kuwa ndani yake.

Ikiwa Mungu hayumo ndani yake, harakati hiyo hatimaye itakufa kama vile harakati za Theudus na Yuda zilikufa haraka zaidi. Kwa hiyo, katika mstari wa 40, hiyo haimaanishi kwamba watoke kabisa kwa sababu heshima ya kuhani iko hatarini, heshima ya kuhani wa ngazi ya juu iko hatarini. Kwa hiyo, katika mstari wa 40, wanapigwa, lakini wanapigwa kulingana na sheria ya Kiyahudi.

Masadukayo walitaka kufuata Torati. Na kwa hivyo, wanapewa hadi mijeledi 39, ambayo inaweza kuwa chungu sana, lakini sio kama vipigo vya Warumi ambapo wanakupiga tu hadi wanachoka. Na wakati mwingine mifupa yako ingeonekana.

Kwa hiyo, wanapigwa na wanaendelea na safari yao. Na unaweza kufikiria kwamba wangekuwa warembo, wakiwa na uchungu mwingi kutokana na vipigo hivi. Nimewahi kupigwa kwa sababu ya kushiriki imani yangu na watu.

Na nakumbuka wakati mmoja kichwa changu kilikuwa kikipigwa, vizuri, kwa kweli zaidi ya mara moja kichwa changu kilikuwa kikipigwa chini, nywele zangu zilikuwa zikivutwa, ambayo sio sababu ninakosa baadhi yake sasa. Nilikua huko nyuma. Lakini kwa vyovyote vile, nakumbuka wakati mmoja ambapo iliniuma sana, niliendelea kuhubiri hata hivyo.

Lakini wakati mwingine, sijui kama Bwana alitumia adrenaline yangu au kile alichotumia, lakini sikuhisi maumivu. Wakati kichwa kikipigwa chini, nywele zangu zilikuwa zikivutwa, sikusikia maumivu. Kisha tena, pindi nyingine, nilikuwa nikipigwa na mtu fulani.

Baada ya kuondoka, niliishia kuwa na macho kadhaa meusi na damu kidogo usoni mwangu, lakini haikuwa kali kama waliyokuwa nayo, lakini niliumwa kwa muda. Lakini walichokifanya ni cha ajabu. Walipokuwa wakienda, walikuwa wakimsifu Mungu kwa kuwa wamehesabiwa kuwa wamestahili kuteswa kwa ajili ya jina la Yesu.

Sasa katika maandiko ya Kiyahudi, inapozungumza kuhusu kuteseka kwa ajili ya jina la mtu fulani kuwa jambo jema, ilikuwa ni kuteseka kwa ajili ya jina la Mungu. Kwa hiyo, Yesu hapa anaonyeshwa kama Mungu. Sehemu hii yote inazungumza juu ya jina la Yesu.

Kuliitia jina lake kutaokolewa. Naam, ilikuwa heshima pia kuteseka kwa ajili ya jina lake. Na Yesu alikuwa ameahidi hilo huko nyuma katika Luka sura ya 6. Ikiwa unateswa katika hesabu yangu, ruka kwa furaha.

Ndivyo ilivyowapata manabii waliokutangulia. Na kisha inasema waliendelea. Hawakuacha.

Waliendelea kufundisha na kuhubiri. Sasa, wakati mwingine kuna njia zingine za kufanya mambo. Yesu alisema katika Mathayo 10:23, watakapowaudhi katika mji mmoja, kimbilieni mji mwingine.

Na tunaona Paulo akifanya hivyo katika mazingira fulani. Kuna mipangilio fulani ambapo huna chaguo. Lakini katika mazingira haya, walijua Mungu alikuwa amewaita Yerusalemu na wangeendelea kuhudumu Yerusalemu.

Na walikuwa wakifundisha lugha, ambayo kimsingi inahusiana na mafundisho. Nao walikuwa wakihubiri, wakiendelea kutangaza Injili ya wokovu. Maneno hayo kwa kweli yanaingiliana katika nguvu ya kisemantiki, lakini hiyo ndiyo tofauti kuu kati yao.

Wakati mwingine katika baadhi ya miduara leo, tunafikiri kuhubiri kama haki, ikiwa unahubiri kinyume na kufundisha, unapaswa kuchangamka na kupiga kelele. Nimekuwa kwenye miduara kama hiyo. Sijali watu kupiga kelele.

Na wakati mwingine ninaposisimka kuhusu kile ninachozungumza, wakati mwingine mimi hukaribia kupiga kelele pia, kama nilivyokuwa nikifanya nilipokuwa nikizungumza kuhusu Matendo 2. Lakini baada ya kusema hivyo, hiyo si tofauti ya kibiblia kati ya hayo mawili. Mafundisho yana msisitizo hasa katika mafundisho, na kuhubiri juu ya injili iokoayo, na maana zake kwa kweli zinaingiliana. Lakini wazo hili la kuwa na parousia ambalo tulizungumza hapo awali, sasa huo ni ujasiri, kuwa tayari kuzungumza kwa ujasiri.

Ingawa ni rahisi zaidi kufanya hivyo nyakati fulani pamoja na kutaniko kuliko na watu wanaojitayarisha kukupiga. Kisha tena, huenda ikategemea kutaniko lenu kwa sababu kutaniko langu halijanishinda kamwe, lakini nimejua hali fulani ngumu kwa baadhi ya watu. Naam, mambo yanaonekana kwenda vizuri mbali na mateso.

Kanisa linaendelea kukua, lakini sasa tunakaribia kufikia mgawanyiko ndani ya kanisa lenyewe. Katika Matendo 6, mstari wa 1 hadi 7, tutasoma kuhusu wasambazaji saba wa hisani. Kwa kawaida watu wachache waliolalamika walikandamizwa, kama vile Masadukayo walivyowafanyia mitume.

Lakini hivyo sivyo mitume hufanya hapa. Kundi la wachache, wanazungumza, wanasema, tunabaguliwa. Hatuambiwi kama hiyo ilikuwa kweli au kama walihisi hivyo kwa sababu walitengwa kwa sababu ya idadi yao.

Huenda ikawa kweli. Huenda mitume walikuwa na ubaguzi ambao hawakutambua. Huenda ilikuwa ya uwongo.

Lakini kwa sababu mtu fulani anamtumikia Mungu haimaanishi kwamba sikuzote yuko sahihi kuhusu kila jambo. Kumbuka, Paulo anapaswa kumpa changamoto Petro katika Wagalatia sura ya pili. Kwa hivyo, ni muhimu kusikiliza watu.

Ikiwa wana malalamiko, si ya kuwafunga, bali kusikiliza. Sasa, katika kesi hii, watajibu kwa njia nzuri sana. Wajane walikuwa kundi lisilo na nguvu zaidi.

Wajane na mayatima walikuwa kundi lisilo na nguvu zaidi katika nyakati za kale na kundi lisilo na nguvu zaidi katika jamii ya Kiyahudi. Kuna baadhi ya jamii leo ambapo ndugu wa mume wataiteka nyumba ya mjane, na kuwafukuza mjane na watoto. Na ninatumai kwamba ikiwa uko katika mojawapo ya jumuiya hizo na unahubiri, kwamba utahubiri kinyume na hilo ili kwamba washiriki wa mkutano wako ikiwa wako katika vyeo vya mamlaka au vyeo ambavyo wangeweza kunyakua mali za watu, wasifanye hivyo.

Lakini kwa vyovyote vile, katika jamii ya Kiyahudi, ilikuwa muhimu sana. Maandiko yalikariri tena na tena, kwamba Mungu ndiye mtetezi wa mjane na yatima na unapaswa kufanya jambo lile lile. Unapaswa kuwatetea wajane na mayatima.

Wanawake wakati mwingine wanaweza kujiepusha na mambo ambayo wanaume hawakuweza kuyaepuka. Wakati fulani walikuwa wakipiga kelele mahakamani. Kwa kawaida ilikuwa nyanja ya kiume kabisa.

Lakini wakati fulani hakimku alikuwa akimsikiliza mwanamke, hasa mwanamke asiye na uwezo, hasa mwanamke mzee asiye na uwezo ambaye angeweza kufikiriwa kama mama. Tunaona kwamba wakati fulani katika Agano la Kale ambapo Yoabu anataka kumshawishi Daudi kuhusu jambo fulani lakini yeye mwenyewe hakuweza kujiepusha nalo. Kwa hiyo, anaajiri mwanamke mwenye hekima ili aingie na kusema na Daudi.

Au Yoabu mwenyewe anamsikiliza mwanamke mwenye hekima katika kisa kingine. Badala ya kushambulia jiji, mwanamke mwenye hekima anazungumza kwa niaba ya jiji hilo. Pia unayo katika Luka sura ya 18 ambapo una hakimku huyu dhalimu.

Hata kumsikiliza mjane. Lakini mwishowe, kwa sababu anaendelea kumsumbua, anasikiliza. Lakini kwa kawaida wajane wangeweza kuepuka mambo bila kufungwa.

Lakini hawakupata kila mara walichotaka. Na katika hali hii, tatizo si kwamba wao ni wajane kwa kila mtu, kwa sababu kanisa linawatunza wajane. Kuna mpango wa usambazaji wa chakula na wanatunza masikini.

Tatizo katika kesi hii ni kwamba wao ni wajane wa kikundi cha wachache kitamaduni ndani ya kanisa. Wao ni Wagiriki. Tutazungumza juu ya hilo baada ya muda mfupi.

Lakini jambo muhimu kuhusu hili, tunahitaji kulipa kipaumbele kwa wachache katikati yetu. Kwa sababu wakati mwingine wale walio wachache, ikiwa wametiwa nguvu na Roho, labda daraja la siku zijazo za kanisa. Sasa, hiyo inaweza kuwa nzuri au hiyo inaweza kuwa mbaya.

Kwa sababu wakati ujao wa kanisa unaweza kuwa juu ya watu wanaoweza kufanya mambo mazuri au mabaya. Lakini kama hawa ni watu waliotiwa nguvu na Roho Mtakatifu, basi ni jambo jema. Na ninamaanisha, katika hatua hii, hawana Mataifa kanisani.

Lakini kundi hili la watu wachache, ambao kitamaduni wanaufahamu ulimwengu wa Kiyunani kuliko mitume walivyo, kundi hili la wachache litakuwa daraja la siku zijazo, la kuwafikia Mataifa. Mitume hawana sababu yoyote ya kujua hilo. Tunaliona hilo tu kwa kuangalia nyuma, tukiangalia jinsi mambo yalivyokua katika Kitabu cha Matendo.

Lakini tunaweza kufikiria makundi katikati yetu ambao ni wachache. Ninamaanisha, sio wale walio na nguvu katika kanisa letu, lakini ni daraja la siku zijazo. Na kwa hivyo, ni muhimu sana kwamba tuwalee katika njia za Bwana na kuwasaidia kuelewa.

Na wanaweza kuwa na ufahamu wa jinsi ya kufikia kizazi chao ambacho sisi hatuna. Na tunaweza kujifunza kutoka kwao juu ya mambo hayo, mradi tu hawakubaliani na maadili ya kizazi ambayo yanapingana na injili. Lakini hata hivyo, kuna kutoa na kuchukua ambapo tunaweza kujifunza.

Kwa hivyo, katika Sura ya 6 na mstari wa 1, hawa ni wajane. Agano la Kale lilisisitiza utunzaji kwa wajane. Wajane walikosa msaada mwingine ikiwa hawakuwa na familia.

Tutazungumza kidogo zaidi. Kwa kweli, wacha niseme kidogo zaidi kuhusu wajane kabla sijaendelea. Luka anapendezwa sana na wajane.

Una Simoni, ambaye ni nabii hekaluni katika Luka sura ya 2. Pia una Anna nabii mke, ambaye amekuwa mjane kwa muda mrefu. Una hakimu huyu dhalimu na mjane analia katika Luka sura ya 18. Una Mafarisayo wanaowaonea wajane.

Yesu anazungumza kuhusu hilo. Pia, mara tu baada ya Yesu kuonya dhidi ya wajane wanaowadhulumu, katika Luka sura ya 21, una mjane huyu maskini anayeweka katika sarafu hizi mbili za shaba. Huenda watu wengine wakafikiri ni kidogo sana, lakini Yesu anasema amepewa zaidi ya mtu yeyote.

Ampewa yote aliyo nayo. Kisha una kanisa linalowatunza wajane hapa. Katika Matendo Sura ya 9, una Tabitha akiwatunza wajane.

Kwa hivyo, kuna wasiwasi maalum kwa watu hawa waliotengwa ambao hawana nguvu ndani ya jamii. Sasa, watu ambao hawana uwezo katika jamii zetu wanaweza si mara zote wajane, lakini tunahitaji kuwasaidia wale wanaohitaji msaada. Tunahitaji kuwafikia.

Tunahitaji kuyatambua kwa sababu wakati mwingine ikiwa wewe ni sehemu ya utamaduni unaotawala au uko katika nafasi ya mamlaka, huoni kile ambacho watu wengine wanapitia. Bila shaka, wanajua wanayopitia na wanaweza kuona kile unachopitia. Ndivyo ilivyo kwa tamaduni za watu wachache.

Lakini tunahitaji kutambua na tunahitaji kusikiliza. Na hivyo ndivyo wanafunzi walipaswa kufanya hapa. Kwa hivyo, tukiangalia mienendo fulani ya kitamaduni hapa, hizi zilitoka kwa Wagiriki.

Hiyo ilimaanisha wale ambao walikuwa wamechukua baadhi ya utamaduni wa Kigiriki. Maneno hayo yanatumika katika fasihi ya Wamakabayo na kwingineko kwa

Wayahudi waliochukua utamaduni wa Kigiriki. Hapa pengine ina maana ya Wayahudi wa kigeni dhidi ya Wayahudi.

Tayari tumekutana nazo katika Matendo sura ya 2. Tulikutana na mmoja, Joseph Barnaba katika Matendo sura ya 4, ambaye mitume walimpenda. Kwa nini kulikuwa na jumuiya kubwa ya Wayahudi ya kigeni huko Yerusalemu? Naam, Yerusalemu ulikuwa moyo wa ulimwengu wa Kiyahudi, si kwa Wayahudi pekee. Ilikuwa moyo wa ulimwengu wa Kiyahudi kwa Wayahudi katika ulimwengu wa kale.

Baadhi wamekadiria kuwa 80% ya Wayahudi waliishi nje ya Yudea na Galilaya. Waliishi ama mashariki katika Parthia au waliishi katika Milki ya Kirumi. Na ilizingatiwa kuwa ni adili kuzikwa katika Eretz Israeli.

Tuna ripoti kadhaa kuhusu hili kutoka kwa marabi wa baadaye. Huenda ukafikiri ni sekta ya utalii ya Israeli iliyofadhili ujumbe huu. Lakini kwa vyovyote vile, ilionwa kuwa jambo la adili kuzikwa katika Nchi Takatifu.

Kwa hiyo Wayahudi wengi wa kigeni, baada ya kujiwekea akiba ya kutosha, wangehamia huko na wangetumia siku zao za mwisho huko. Naam, wanaume hao walipokufa, waliwaacha wajane. Na kwa hiyo mlikuwa na wajane wa kigeni wasio na uwiano.

Sio kila mtu alikuwa mzee. Si kila mtu aliyekufa kabla ya wake zao, bali ninyi mlikuwa na wajane wengi wa kigeni kwa idadi ya Wayahudi wa kigeni waliokaa huko kuliko ninyi mliokuwa nao kwa wenyeji wa Yerusalemu. Na hivyo, jumuiya ya Wayahudi ya kigeni haikuweza kuwatunza wajane wao wote.

Na hilo lilikuwa tatizo lililoenea kanisani. Sasa, bila shaka, tunajua leo kwamba matatizo ya jamii na maadili ya jamii hayangeweza kumwagika kanisani. Kwa kweli, hutokea mara nyingi sana.

Kuna mila moja ya baadaye kuhusu kwa nini unapaswa kuhamia Nchi Takatifu ambayo ilisema kwamba tangu ufufuo, Ezeieli 37, ungetokea katika Nchi Takatifu, kwa hivyo ikiwa Wayahudi wangezika mahali pengine popote, maiti zao zingelazimika kuingirika chini ya ardhi hadi kwenye Nchi Takatifu ili kufufuliwa. Na inaonekana walidhani hili ni jambo chungu sana kwa maiti. Kwa hiyo, walikuwa wakijaribu kuwatia moyo watu kuhakikisha kwamba wamezika katika Nchi Takatifu.

Sasa, tunajua juu ya masinagogi ya Kiyahudi ya kigeni huko, kama katika sura ya 6 na mstari wa 9. Itakuwa inazungumza juu ya moja sana, hivi karibuni sana. Lakini labda hawakuwa na rasilimali za kutosha kuwatunza wajane wao wote vile vile. Na hii inamwagika hadi kanisani.

Kwa hiyo, mitume wanafanya nini? Mitume, badala ya kukandamiza, ambayo ilikuwa jibu la kawaida katika nyakati za zamani kwa wachache ambao walilalamika, kwa kweli walikabidhi mpango mzima wa usambazaji wa chakula kwa wachache waliokasirika. Wana viongozi wapya. Wanachagua saba.

Kumi na mbili ni nambari takatifu. Saba ni nambari takatifu, sawa, kutoka kwa Agano la Kale. Kwa hiyo wanachagua viongozi saba.

Josephus anatuambia kwamba kwa kawaida, vijiji vingi vilikuwa na wazee saba ambao wangehukumu mambo. Kwa hivyo, saba ilikuwa nambari nzuri kwa kikundi cha viongozi. Bila shaka, katika Agano la Kale pia ulikuwa na wale kumi na wawili na sabini au wale wazee sabini na wawili chini ya Musa.

Kuna dokezo hapa la Kutoka sura ya 18, ambapo Musa, kwa hekima ya baba mkwe wake Mmidiani, Musa alikabidhi majukumu yake ya kiutawala kwa mambo ambayo mtu mwingine angeweza kufanya, alimkabidhi mtu mwingine kuyafanya. Wakati mwingine tunajaribu kufanya kila kitu sisi wenyewe na vitu vinaanguka kupitia nyufa. Mambo hayafanyiki kwa sababu tunajaribu kufanya kila kitu.

Na kwa uandishi wangu wa kitabu, huwa nakaa juu yake kwa karibu sana kwa sababu ninataka mambo yafanyike sawasawa. Mara tu inapochapishwa, wakati mwingine wahariri wamebadilisha mambo ambayo nimesema, na ninaaibishwa na baadhi ya mambo ambayo walisema niliyosema. Lakini inapowezekana, tunapokuwa na kazi nyingi sana, tunaweza kukasimu baadhi yake.

Kwa hiyo, Musa alikabidhi baadhi ya kazi zake za utawala, lakini si kwa mtu yeyote tu. Katika Kutoka 18:21, ilikuwa ni kwa wale ambao walikuwa wacha Mungu na waaminifu. Kwa hiyo walikuwa washiriki wa watu wanaoheshimika, wale walioheshimiwa katika Israeli, lakini pia walipaswa kuwa wacha Mungu na wenye kutegemeka.

Na hiyo inatoa mfano hapa, ambapo pia wanahakikisha kwamba wanapata watu wanaofaa kuifanya. Na sababu ya Kutoka 18 mistari ya 19 na 20 inasema ni ili Musa ajishughulishe na maombi na mafundisho. Kama tu hapa, mitume wanataka kujitoa wenyewe kwa maombi na huduma ya neno.

Kwa hivyo, hili ni dokezo la wazi la Kutoka sura ya 18. Kuwa na sifa nzuri, mojawapo ya masuala hapa ilikuwa muhimu kwa uaminifu wa umma. Hilo kwa hakika lilikuwa muhimu wakati huu huko Yerusalemu.

Na ilikuwa muhimu katika ulimwengu wote wa Mediterania. Hiyo ilikuwa ni moja ya sifa za viongozi. Ulipaswa kuwa na sifa nzuri.

Pia ulipaswa kuwa na uadilifu na kadhalika. Ndiyo maana tuna sharti hili pia katika Timotheo wa Kwanza sura ya tatu na mstari wa saba. Naam, wanawaacha watu wachague viongozi.

Na wazo hili inaonekana linaonyesha desturi ya Kigiriki ya kuchagua viongozi. Lakini mazoezi haya ya Kigiriki yalikuwa yameenea katika maeneo mengine. Kwa mfano, Waessene pia walichagua viongozi.

Tena, hiyo ndiyo inatuambia kuhusu Waessene. Kumbukumbu la Torati sura ya kwanza na mstari wa 13, watu wangepanya uchaguzi na kisha kiongozi angeidhinisha chaguo hilo. Na kwa hivyo una kitu kama hicho kinachoendelea hapa.

Lakini sifa ni pamoja na sio tu kuwa na sifa nzuri, lakini kujazwa na Roho Mtakatifu. Na kwa hivyo wanachagua watu kama hawa. Na wanapowawekea mikono, hakika wamejawa na Roho Mtakatifu na hekima, ambayo pia ndivyo tunasoma kuhusu Yoshua baada ya Musa kumwekea mikono katika Kumbukumbu la Torati 34 na mstari wa tisa.

Naam, ni watu wa aina gani waliochaguliwa kwa hili? Kulikuwa na sababu nyingine kwa nini walichaguliwa. Walichaguliwa kwa madhumuni ya kanisa kuthibitisha tofauti, kuthibitisha kundi la wachache ndani ya kanisa. Sio tu mtu ye yote katika kundi la wachache, bali watu waliojaa Roho Mtakatifu.

Lakini sio tu mtu ye yote aliyejaa Roho, bali watu ambao wangesuluhisha kweli suala hili la mvutano ndani ya kanisa. Hawa walikuwa wanachama wa wachache waliokasirishwa. Majina saba, ukiyaangalia, yote saba yalikuwa na majina ya Kiyunani.

Sasa, tunajua kwamba watu wengi wa Yerusalemu walikuwa na majina ya Kigiriki na maandishi yanatuonyesha hivyo, lakini si wengi wao. Hata huko Rumi, ambako wengi wa jumuiya ya Wayahudi walizungumza Kigiriki, chini ya 40% ya Wayahudi katika Rumi walikuwa na Kigiriki chochote kwa jina lao. Ukitazama wale 12 waliotoka Galilaya, ni mmoja tu au wawili kati yao, hakika Filipo alikuwa na jina la Kigiriki, lakini ni mmoja tu au wawili kati ya wale 12 waliokuwa na majina ya Kigiriki.

Kwa hiyo Wagiriki wanalalamika. Mpango wa usambazaji wa chakula ulikabidhiwa kwa Wagiriki na Wagiriki wa wazi kabisa, waliojulikana sana, wote walikuwa na majina ya Kigiriki. Mmoja wao alikuwa hata mgeuzwa-imani.

Hiyo ina maana kwamba alikuwa Mmataifa na aligeukia Uyahudi. Alikuwa mwongofu kutoka Antiokia. Kwa hiyo, alikuwa amehamia Yerusalemu.

Alikuwa Myahudi wa Diaspora. Josephus anatuonyesha kwamba kulikuwa na wageuzwa-imani wengi huko Antiokia. Ni nani ajuaye, huenda alikuwa sehemu ya

kundi lililoongoza kueneza injili hadi Antiokia na hata kuvuka mipaka ya kitamaduni huko Antiokia, ambapo watu wa mataifa mengine walianza kusikia neno la Bwana.

Mitume waliwawekea mikono. Vema, kuwekea mikono kungeweza kutumika kwa ajili ya baraka kama katika Mwanzo 48:14, wakati baba angeweza kuweka mikono juu ya watoto wake, au katika kesi hii, wajukuu wake kuwapa baraka. Pia ilitumika kuteua mrithi.

Musa aliweka mikono juu ya Yoshua ili kumteua kama mrithi katika Hesabu 27. Na kama tokeo la Musa kumwekea mikono, Kumbukumbu la Torati 34:9 linasema alijawa na roho ya hekima, lugha ile ile tuliyo nayo hapa katika Matendo 6. Hii ikawa desturi. Baadaye marabi, na pengine tayari katika kipindi hiki, lakini inashuhudiwa baadaye, walifanya kile kilichoitwa shmikah, ambayo ilikuwa kuwekea mikono, si jinsi unavyoweza mikono juu ya dhabihu ili kuhamisha dhambi au kitu kingine, lakini kuegemea juu ya mtu kwa njia nzito zaidi kwamba ulikuwa unawaweka kwa ajili ya huduma au ulikuwa unawaweka wakfu, kuwaweka kando kwa ajili ya huduma.

Lakini hapa, kuweka kando kwa kweli kunaambatana na kumwagwa kwa Roho. Tunaona jambo kama hilo katika 1Timotheo 4:14 na 2 Timotheo 1:6, ambapo wazee walipomwekea mikono Timotheo, kulikuwa na unabii uliotolewa kwake kuhusu huduma yake. Paulo aliweka mikono juu ya Timotheo kwa ajili ya huduma yake.

Alipokea karama ya kiroho kwa ajili ya huduma yake, zawadi kutoka kwa Mungu. Lakini inaonekana, kutoka kwa muktadha, inaonekana kama hii ndio karama ya kufundisha. Lakini angalia wanachowawekea kando, kile wanachowawekea mikono, ili wapate Roho Mtakatifu na hekima.

Hapo mwanzoni si ya kufundisha na kuhubiri, ingawa wanafanya hivyo. Lakini sababu ya kuwekewa mikono juu yao ni kwa ajili ya huduma ya kuwajali maskini. Hilo linapaswa kutujulisha jinsi ilivyo muhimu kuwatunza maskini, jambo ambalo mitume walikuwa wakifanya hapo awali.

Naam, hawakuweza kufanya kila kitu, na maombi na huduma ya Neno ilipaswa kuja kwanza, lakini hii ilikuwa bado huduma muhimu, na ilipaswa kufanywa na watu ambao hawatatenda kwa ubaguzi. Hawa wangekuwa watu ambao wangewajali Wagiriki kwa njia ifaayo, lakini hawangekuwa na ubaguzi dhidi ya watu wengine pia, watu waliojaa Roho na hekima, watu ambao wangeweza kutambua ni nani anayejaribu kukunyang'anya na ni nani aliye na uhitaji kwelikweli, watu waliojawa na Roho Mtakatifu na hekima. Na kisha katika mstari wa 7, tuna taarifa ya muhtasari.

Kauli za muhtasari mara nyingi zilihitimisha sehemu za kazi za kale, na tunaona kwamba wengi wa makuhani hata walikuwa wakitii imani katika hatua hii. Naam, makuhani wa tabaka la juu hasa walikuwa wa tabaka la Masadukayo, lakini makuhani

wa tabaka la chini hawakuwa wa Masadukayo. Watu kama Zekaria pengine hawakuwa wa tabaka la Masadukayo pia.

Tunasoma kwamba baadhi ya makuhani walikuwa hasa Mafarisayo. Utawala wa kipadre ambao walidhibiti mambo wakati fulani kwa kweli waliwanyanya na kuwanyonya makasisi maskini. Tunasoma kutoka kwa Josephus kwamba baadaye walikuwa wakiwanyonya makuhani maskini kiasi kwamba wengi wa makuhani, kwa sababu zaka zilichukuliwa pekee na makuhani matajiri zaidi, makuhani wengi maskini waliondolewa kwenye ofisi.

Hawangeweza kufanya ukuhani tena. Ilibidi waende na kulima nchi kavu. Hata hivyo, kama tulivyoona hapo awali, hapa Stefano amejaa Roho na nguvu.

Anafanya ishara na maajabu. Wanavuta watu kwa Kristo, lakini pia wanaweza kuchochea upinzani, wanaweza kuuleta kwenye kichwa. Stefano anafikishwa mahakamani.

Yesu alikuwa ameamuru utume wa Mataifa, sura ya 1 na mstari wa 8, lakini mitume walibaki Yerusalemu baada ya Matendo sura ya 15 na mstari wa 2. Nadhani labda walikuwa wanafikiri kwa mujibu wa Isaya sura ya 2 kwamba sheria ya Mungu, neno la Bwana litatoka Yerusalemu. Ikiwa wangefaulu na Yerusalemu ingegeuzwa, basi mwisho ungekuja. Walikuwa wakitajia baada ya toba ya watu wa Kiyahudi, mwisho ungekuwa umefika.

Kwa hiyo, waliendelea kuwa waaminifu kwa wito wao, wakikaa Yerusalemu, wakitajia neno la Bwana kutoka huko. Lakini hadi baadaye ndipo walianza kutoka wenyewe. Petro aliendelea na misheni, Matendo sura ya 9, lakini wangerudi Yerusalemu.

Wachache wa tamaduni mbili ndani ya kanisa la Yerusalemu ndio walioshikilia ahadi ya siku zijazo. Wagiriki hawa, walikuwa wametoka sehemu nyingine. Walielewa tamaduni hizi zingine bora kuliko watu ambao walitumia maisha yao yote ndani ya Nchi Takatifu.

Na kwa hivyo, ingawa walikuwa waumini wapya, walikuwa tayari kuvuka mipaka ya kitamaduni ambayo mitume hawakuwa tayari kuvuka. Luka anakazia mifano miwili ya watu hao, ile inayotajwa katika sura ya 6 na mstari wa 5. Anakazia Stefano katika Matendo sura ya 7, na anakazia ule wa pili anaoutaja, Filipo katika Matendo sura ya 8. Naam, Stefano hapa atafikishwa mahakamani. Anajadiliana na moja ya masinagogi ya Wagiriki, pengine sinagogi lake la Wagiriki, ikimaanisha kwamba pengine alikuwa wa sinagogi hili la Watu Huru.

Lakini linakuwa suala kubwa sana hivi kwamba anapelekwa mbele ya kuhani mkuu na washiriki wa Sanhedrini waliopo kwenye tukio hilo. Kwa hiyo, atawekwa katika hali

kama mitume walivyokuwa mbele yake na kama vile Yesu alivyokuwa mbele yao. Lakini ingawa mitume wameokoka hadi sasa, hali ya Stefano inaweza kuwa tofauti.

Huyu ni Dk. Craig Keener katika mafundisho yake juu ya kitabu cha Matendo. Hiki ni kipindi cha 9, Matendo sura ya tano hadi sura ya sita, mstari wa saba.